

DONA, TERRITORI I SOCIETAT (una Anàlisi des de la Geografia del Gènere)

Joana Maria Seguí Pons¹
Joana Maria Petrus Bey¹

Els dies 27 i 28 de novembre de 1991 va tenir lloc a la Universitat de les Illes Balears (UIB), a Palma, el seminari Dona, Territori i Societat (una Anàlisi des de la Geografia del Gènere).

De l'organització se n'encarregà el Departament de Ciències de la Terra (UIB). Els organismes que hi col·laboraren foren: l'Institut de la Dona del Ministeri d'Afers Socials, l'associació universitària DUS (Dona, Universitat i Societat) i l'Institut de Ciències de l'Educació de la UIB.

Aquest Seminari nasqué amb el propòsit d'apropar el món universitari, en particular, i el públic, en general, a una de les línies més actuals i interessants en el camp de la investigació geogràfica, la de la geografia i el gènere, preocupada per l'estudi de les desigualtats socio-espacials i ambientals derivades dels diferents papers que la societat assigna a homes i dones.

El Seminari va tenir un caràcter multidisciplinari, ja que hi participaren professors de distintes universitats i de diversos àmbits científics destacats per les seves aportacions a aquest camp d'estudi. Comptarem amb la presència de Maria Dolors Garcia Ramon, catedràtica de Geografia Humana de la Universitat Autònoma de Barcelona, i una de les científiques espanyoles que més esforços ha dedicat als estudis de gènere des del camp de la geografia. Ella inaugurarà les sessions amb la conferència: «Dona, espai i medi». Així mateix hi participà Mercè Vilanova, catedràtica d'Història de la Universitat de Barcelona i coordinadora de la revista *Història Oral*, qui desenvolupà una exposició sobre «L'analfabetisme i el gènere a Barcelona durant els anys trenta». A les tres ponències relacionades amb la dona i l'activitat laboral en zones rurals hi intervingueren Antoni Tulla, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat Autònoma de Barcelona, que exposà el treball «Dona i agricultura de muntanya»; Gemma Cànoves, professora de Geografia Humana de la mateixa universitat, pronuncià la conferència titulada: «Família i treball de la dona a l'agricultura»; i Ana Sabaté Martínez, professora de Geografia Humana de la Universitat Complutense de Madrid, dissertà sobre «Trabajo, género y diversificación económica en las zonas rurales».

Tres ponències tractaren de la relació entre la dona i els espais urbans: la d'Aurora García Ballesteros, catedràtica de Geografia Humana de la Universitat Complutense de Madrid i també una de les geògrafes que inicià a Espanya aquest tipus d'estudis en la nostra disciplina, que desenvolupà una conferència sobre «Mujer y espacio urbano». Dues ponències més se centraren en la ciutat de Palma: la d'Antònia Ripoll, professora de Geografia de la Universitat de les Illes Balears, amb el títol «Distribució espacial de la immigració femenina a Palma»; i la que presentarem Joana Maria Seguí, professora de Geografia Humana, i Joana Maria Petrus, professora d'Anàlisi Geogràfica Regional, ambdues de la Universitat de les Illes Balears, amb el títol: «La distribució de l'activitat femenina en una ciutat mitjana: Palma».

¹ Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears, 07071 PALMA.

El seminari sobre **Dona, Territori i Societat (una Anàlisi des de la Geografia de Gènere)** ens ha apropat a un coneixement de la geografia, i per tant de la realitat, molt més complex, més estereoscòpic, ja que la major part de vegades aquesta visió no sol adoptar-se als estudis, tinguin o no aquests un caràcter espacial. Preferentment s'analitzen xifres on el comportament masculí és el que marca la pauta i, en canvi, s'amaguen les diferències que aquest manté amb el comportament femení.

Bàsicament, des de l'òptica de la geografia, el Seminari es va centrar en dos tipus de qüestions: les de caràcter teòric i metodològic i les relacionades amb l'activitat laboral de la dona.

Sota aquesta doble visió es contemplaren aspectes com aquests:

— Els lligams que hi ha entre l'esfera de la producció i la de la reproducció. Les relacions de gènere es troben freqüentment més vinculades a les estructures socials que a les variables econòmiques.

— El problema de les fonts per als estudis de gènere, la revisió de les estadístiques oficials i la problemàtica de llur anàlisi en profunditat.

— La subestimació del treball de la dona a partir de les estadístiques oficials, ja que la relació de la dona amb l'activitat laboral presenta formes menys convencionals que la de l'home. Per tant, el treball a temps parcial, l'economia submergida o el treball domèstic remunerat no apareixen com a modalitats de treball en sentit estricte, és a dir, a temps complet, a la major part de les estadístiques oficials.

— La necessitat d'utilitzar alternatives a l'estadística oficial que permetin interpretar la realitat de forma més completa a fi de procedir a elaborar generalitzacions. En aquest sentit s'ha emfasitzat en la importància de l'enquesta, tant per part dels geògrafs com per part dels sociòlegs i els historiadors. L'enquesta recull, precisament, la relació entre les esferes de la producció i la reproducció.

— La necessitat d'utilitzar un paradigma no econòmic, sinó que tingui en compte altres paràmetres, com el temporal, i la definició del sentit del temps mateix. Els paràmetres econòmics no són sovint suficients per explicar aspectes com ara la situació de la dona, la situació de la població subdesenvolupada, la de la població rural o fins i tot la de la població jubilada. Com assenyala M. Ángeles Duran, «les estadístiques són com la llum, creen ombres».

— La necessitat de combinar, per tant, els enfocaments quantitius amb els qualitatius.

S'ha d'assenyalar també que les ponències relacionades amb l'activitat de la dona se centraren tant en el medi urbà com en el rural.

També s'analitzà la importància de l'alfabetització de la dona i el paper que aquesta exercí els anys trenta a Espanya i el que exerceix en l'actualitat, utilitzant com a font d'investigació la història oral.

Es treballaren també de forma polèmica, provocadora i crítica les diferències entre els espais públics i els espais privats, o el que s'anomena la geografia dels espais mínims.